

Al die zeven departementen, uit *Camp Columbia* bij Brisbane overgeplaatst, begonnen in de laatste maanden van '45 en de eerste van '46 in Batavia weer te functioneren, uiterst moeizaam. Het departement der marine werd niet heropgericht¹ – er kwam wèl eind november '46 een nieuw achtste departement bij: Sociale Zaken.

De Raad van Nederlands-Indië en de Volksraad werden niet opnieuw samengesteld en de Raad van departementshoofden concentreerde zich op wat men 'de interne vraagstukken' zou kunnen noemen. Die waren niet gering in aantal en vaak van grote betekenis maar de 'externe', d.w.z. de relaties met de Republiek en het daarmee samenhangende punt van de opbouw van deel- en sub-deelstaten, waren veel belangrijker. Natuurlijk mag men die tegenstelling niet verabsoluteren – een feit was het dat er ten aanzien van 'de externe politiek' geen enkel Indisch *college* kwam dat formeel een adviserende taak kreeg. Van Mook schakelde wèl adviseurs in: de directeur van zijn kabinet (eerst Idenburg en, toen deze de nieuwe functie van directeur-generaal Algemene Zaken kreeg, Koets²), van der Plas, Abdqelkadir, de Villeneuve, mr. K. L. J. Enthoven (tevorens directeur van het departement van justitie), zijn adviseur Buitenlandse Zaken (eerst W. F. L. graaf van Bylandt, vervolgens Boon, en toen het Haagse departement in april '47 een Directie Verre Oosten oprichtte, het hoofd van die directie, T. Elink Schuurman), het hoofd en de hoofdamttenaren van de Algemene Secretarie, ook wel anderen, onder wie soms bezoekers uit Nederland die enige tijd in Indië vertoefden – één noemden wij al: de Leidse hoogleraar Kraemer. Het was een losse groep, wisselend van samenstelling, maar diegenen die er toe behoorden, mochten aannemen dat de landvoogd speciaal op hùn oordeel prijs stelde – figuren waren het die met hem gelijk-op dachten. De meeste departementsdirecteuren konden zich vinden in het einddoel dat hij zich had gesteld, maar vroegen zich af of hij het tempo niet forceerde. 'Dit is een gezelschap', noteerde Schermerhorn, toewerkend op het akkoord van Linggadjati,

¹ Dit had te maken met het feit dat er aanvankelijk in Indische wateren maar weinig Nederlandse marine-eenheden waren en dat later de Nederlandse marineleiding zich op het standpunt stelde dat de marine haar hoofdtak vond in de wateren bij Europa. ² Koets behoorde begin '46 in Batavia tot de al genoemde kleine, door mr. B. van Tijn voorgezeten Progressieve Groep van Nederlanders in Indonesië; deze groep was het die begin maart '46 adhesie betuigde aan de regeringsverklaring van 10 februari waarin Indonesië's zelfbeschikkingsrecht was erkend – welgeteld een-en-twintig personen hadden het stuk ondertekend.